

OPINIE

Klimaat

Energie Nederland, jaargang 10, nr. 14 • dinsdag 6 november 2007

Rusland weet energiediplomatie en commercie te combineren

De Europese Unie verwijt Rusland dat het buitenlandse bedrijven onvoldoende mogelijkheid biedt om te participeren in energieprojecten. Maar de keus van Gazprom voor een Franse en Noorse partner in de exploitatie van het Shtokmanveld bewijst het tegenovergestelde. Rusland laat steeds vaker zien dat het energiediplomatie en commercie goed weet te combineren. De vraag is of dit voldoende doordringt tot de Europese politici en ambtenaren.

Een dag voor de Barosso-Poetin ontmoeting in Portugal, eind oktober, kondigde het Russische gasbedrijf Gazprom de tweede partner aan in het vooralsnog op 20 miljard euro geschatte Shtokman-project.

Door
Coby van der
Linde

De keuze viel op het Noorse StatoilHydro, nadat al eerder een samenwerking met het Franse Total was aangegaan. Het argument van Europese zijde dat Rusland te weinig wederkerigheid biedt in de onderlinge energierelatie wordt hiermee danig verzwakt. Immers, Rusland biedt Europese ondernemingen – overigens niet toevallig uit landen waar de overheid de investeringsstrategie van Gazprom steunt - de mogelijkheid reserves te ontwikkelen op voorwaarde van wederkerigheid in de (markt)activiteiten van de partnerondernemingen. Zo krijgen de Europese ondernemingen de, voor hen zo belangrijke, toegang tot de reserves van Rusland.

Het aandeel van Gazprom in de ontwikkeling van Shtokman zal, conform eerdere besluiten ten aan-

zien van Russische deelname in de ontwikkeling van grote energieprojecten, 51 procent bedragen. Na het eerder aangekondigde aandeel van 25 procent van het Franse Total was het gunnen van de resterende 24 procent in het project aan het net geformeerde StatoilHydro niet echt een verrassing.

De consolidatie van de Noorse energiebelangen eerder dit jaar leek de opmaat voor deze stap. De bezittingen van Statoil en Norske Hydro apart bleken in een eerdere fase van de gunning te gering om het project in te stappen op basis van bezittingenruil. Zo kon een aandeel in het Noorse Snohvitveld niet opwegen tegen een aandeel in Shtokman. De bundeling van beide Noorse ondernemingen heeft echter de nodige kritische massa opgeleverd om een voldoende sterke onderneming te vormen die een serieuze partner van Gazprom kan zijn.

Ook in andere delen van de Russische energiesector komt een dergelijke samenwerking op gang, veelal met bedrijven uit landen die vervlechting van belangen als strategie ondersteunen, zoals in het geval van het Italiaanse Enel.

Verkeerd begrepen

Uit de stukken van de Europese Commissie is op te maken dat het

soort van wederkerigheid dat nu in de markt wordt gerealiseerd, niet het soort is dat de Europese politici en ambtenaren in gedachten hadden. Zij spreken onverminderd over het hard inzetten op wederkerigheid in de Europees-Russische energierelatie. Ze doelen dan kenmerkend vooral op wederkerigheid in de zin van marktregulatie, waarbij uiteraard het voorgestelde Europese marktmodel als leidraad moet dienen.

De vraag of de opvattingen van de Commissie, met bijval van enkele regeringsleiders, over de energierelatie met Rusland bijdraagt aan de totstandkoming van grote investeringsprojecten zoals Shtokman, komt helaas te weinig ter sprake. Ook wordt nauwelijks ingezien dat na de herstructurering van de eigen energiesector wel degelijk op zoek is gegaan naar buitenlandse investeringspartners die mede gestalte kunnen geven aan de nieuwe generatie gasprojecten. In Europa lijkt de gelijkhebbende retoriek over de principes van de interne energiemarkt de boventoon te voeren. De vraag of er voldoende (externe) gasstromen worden ontwikkeld om ook de komende decennia in de gasvraag te voorzien, komt nauwelijks aan bod. Uit allerlei studies blijkt echter dat gas, juist ook bij een grotere inspanning richting een duurzame energievoorziening, een belangrijke rol speelt en dat het beroep dat gedaan moet worden op Russisch gas groter wordt in de komende jaren.

Dat de producerende landen in deze aanbiedersmarkt voorwaar-

den stellen aan de wijze waarop en de snelheid waarmee de exploitatie van hun energiereserves zal plaatsvinden, is logisch. Olie en gas zijn het fundament waarop Rusland, maar ook anderen, de welvaarts-groei in de komende decennia kunnen en willen bouwen.

Het zoeken naar afgewogen partnerschappen, waarbij de belangen van producent en consument samengebracht worden door te investeren in elkaars ontwikkeling, kan als een logische voortzetting beschouwd worden van de succesvolle integratiebenadering waarop de Europese welvaart in de afgelopen vijftig jaar op is gebaseerd. De Duitse, Franse, Italiaanse en Noorse regering tonen langetermijnvisie door de steun aan hun bedrijfsleven om partnerschappen aan te gaan met Russische bedrijven en tegelijkertijd voldoende vertrouwen te hebben in de Europese regelgeving aangaande machtsposities in de markt.

Kans

Ook Nederland krijgt een kans zich binnenkort te voegen bij de groep van landen die belang hechten aan een constructieve en wederkerige relatie met Rusland door de deelname aan de Nordstream-pijpleiding. Met alle reeds bestaande economische belangen van Nederland in Rusland in het achterhoofd en de mogelijke inbreng van kennis op het gebied van depletiemanagement en het opereren in kwetsbare gebieden, is de deelname een teken dat Nederland ook uit is op stabilisering en wederkerigheid in de relatie met Rusland. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.